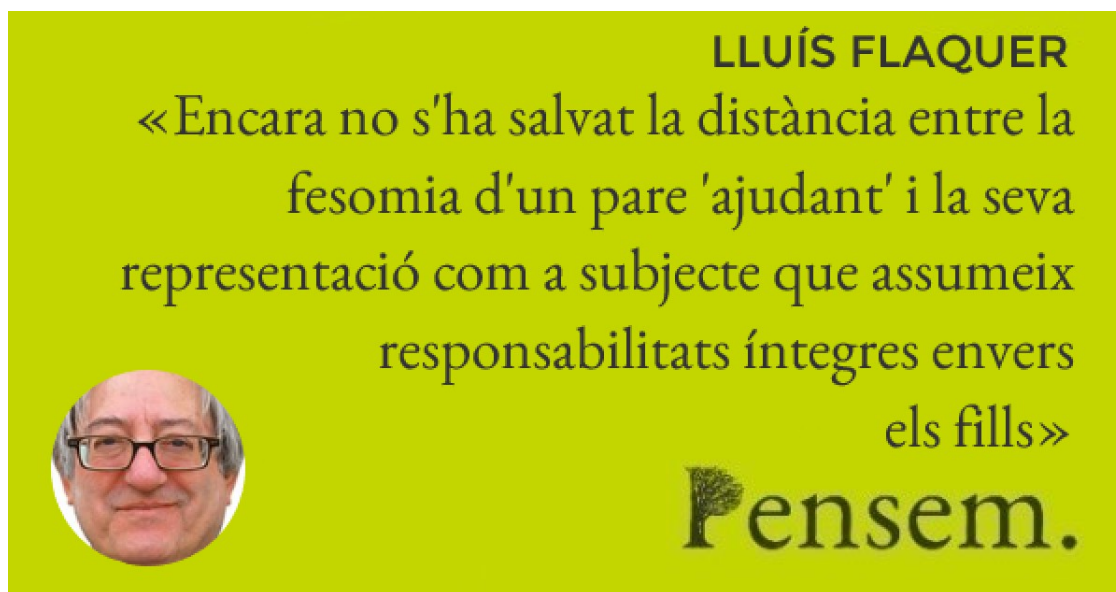

La implicació paterna en la cura dels fills

És molt més probable que els pares comparteixin activament la cura dels fills quan la mare està ocupada | La reconversió de la figura del pare està desembocant en una noció de paternitat més diversa i multidimensional

Encara no s'ha salvat la distància entre la fesomia d'un pare ajudant de la mare i la seva representació com a subjecte que assumeix una responsabilitat íntegra envers els fills | Juanma Peláez.

"Per a què serveixen els homes? Compleixen una funció útil en l'actualitat? Fecunden les dones. I més endavant a vegades els envien diners. Per a què més poden servir els pares? No és una pregunta que s'hagués de fer el pare. En la seva època ser pare no era un problema. Ell hi era per a manar, per a guiar, per a imposar disciplina i gaudir dels seus fills. Nosaltres teníem l'obligació de valorar la seva persona i de veure les coses des del seu punt de vista. Si en créixer, aconseguíem ser com ell, només que amb més estudis, podíem sentir-nos satisfets" (Kureishi,

1999).

Fa un parell de decennis, qui signa aquestes línies va publicar un llibre en què plantejava la progressiva desubicació de la figura paterna tradicional que acompanyava la crisi de la família patriarcal (Flaquer, 1999). D'altra banda, Hanif Kureishi va expressar el desassossec vivencial del protagonista d'una novel·la seva, publicada el mateix any que l'esmentada obra, a través de les reflexions que encapçalen aquest escrit. Són només dues mostres d'uns canvis subliminars de vasta volada que avui s'estan manifestant amb tota la seva intensitat. **Si la figura paterna ha perdut una de les seves funcions primordials, per què serveixen els pares en el món actual? Quins beneficis aporten als fills?** En una societat en què el patriarcat ha perdut la seva legitimitat per a la gran majoria de la població, però en què encara persisteixen nombroses pràctiques i simbolismes que s'hi inspiren, la recerca sociològica ens pot ajudar a donar respostes adequades als reptes pendents que susciten aquestes mutacions de gran envergadura.

Un dels pioners de l'estudi de la implicació paterna fou Michael E. Lamb, actualment catedràtic de Psicologia evolutiva de la Universitat de Cambridge, que el 1976 aplegà en un influent volum diverses contribucions sobre el paper del pare en el desenvolupament infantil. La recerca sobre la implicació paterna pot considerar-se lligada a dues dimensions fonamentals: el benestar infantil i la igualtat de gènere. L'increment de l'atenció i dels estímuls dels pares no tan sols es valora cada vegada més com a un factor essencial del desenvolupament evolutiu dels infants, sinó com a una contribució de primer ordre envers el seu benestar i els seus assoliments socials i acadèmics. De la mateixa manera, **la implicació paterna es pot conceptualitzar així mateix com a un ingredient notable de la igualtat de gènere** que, en les noves configuracions familiars, resulta un component substancial cada vegada més esperat i desitjat.

Aquest article és un resum del llibre de recent aparició: Flaquer, L.; Cano, T.; Barbeta-Viñas, M. (eds.) (2020). La paternidad en España. La implicación paterna en el cuidado de los hijos. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas.

Com es pregunta Tomás Cano al capítol 3 del llibre, per què és rellevant estudiar si el temps dedicat pel pare als fills convergeix o divergeix a nivell internacional? Ho és, almenys, per dues raons. D'una banda, **la implicació paterna**, especialment quan és de tipus educatiu (o sia, llegir o jugar amb els fills), **constitueix un dels determinants fonamentals del desenvolupament d'habilitats durant la infància**. De l'altra, sobretot quan els infants són petits, la implicació del pare és crucial per a apaivagar l'efecte negatiu que la dedicació materna exclusiva pot comportar a causa de la minva d'ingressos de la llar. Per tant, la igualació de responsabilitats de pares i mares en la cura dels fills resulta decisiva a l'hora de promoure les mateixes oportunitats entre homes i dones en el mercat de treball així com unes trajectòries laborals equitatives entre ells.

Els resultats de la recerca mostren que és molt més probable que els pares comparteixin activament la cura dels fills quan la mare està ocupada o, encara més, si treballa a temps complet, independentment de la seva dedicació horària laboral. Així, doncs, el **suport a les famílies**

de doble ingrés mitjançant polítiques públiques de foment a la participació al mercat de treball de les mares amb fills petits pot ser una forma indirecta de promoure la implicació paterna i d'assegurar una relació de parella basada de manera creixent en la igualtat de gènere. D'altra banda, la implicació dels progenitors masculins en les vides dels seus fills des del seu naixement constitueix una garantia que hi continuaran vinculats al llarg del seu desenvolupament infantil i juvenil.

Una de les novetats de les aportacions d'aquest llibre són els resultats de l'anàlisi qualitativa a càrrec de Marc Barbeta-Viñas, Tomás Cano i Dafne Muntanyola [capítols 4, 6 i 8]. La mostra feta servir en l'anàlisi prové de 5 grups de discussió fets a Barcelona i 5 a Madrid (8 conformats per pares i 2 per joves) entre el maig i el juliol del 2015. Malgrat els indubtables avenços realitzats, certificats per l'anàlisi de les enquestes de l'ús del temps, les conclusions extreïdes d'aquest conjunt d'estudis mostren els esculls en la reinstitucionalització de la figura paterna en curs, així com la presència de claroscurs en la implicació dels nous pares. Algunes de les evidències ambivalents obtingudes evoquen la persistència de la importància simbòlica i identitària del model del sustentador masculí de manera que **el treball fora de la llar es considera encara com a propi dels homes** en contrast amb les tasques domèstiques i de cura, a càrrec principalment de les dones.

Les tasques domèstiques i de cura es consideren com a propis principalment de les dones. Foto: Adrià Costa.

La identificació dels discursos que es desprenen dels debats mantinguts en els grups de discussió manifesta una transició en curs. **Si bé la paternitat tradicional s'ha vist erosionada i deslegitimada, al seu costat estan apareixent una pluralitat de models i preferències.** La reconversió de la figura del pare està desembocant en una noció de paternitat més diversa i multidimensional, que depèn d'una varietat de contextos. Sense que hagi desaparegut del tot l'imperatiu de la provisió econòmica, l'atenció als fills es fa ostensible com a un nou ingredient de la paternitat amb una importància cada vegada més remarcable. Tanmateix, encara no s'ha salvat del tot la distància entre la fesomia d'un pare ajudant o col·laborador de la mare i la seva

representació com a subjecte autònom i ple, que assumeix una responsabilitat íntegra equivalent a la de la mare. La polaritat entre una paternitat autosuficient i una subalterna la descobrim també en els discursos dels adolescents, que tracten de desculpabilitzar el pare per la seva menor implicació en la mesura que resulta justificable per no ser la cura la seva responsabilitat primordial.

Per acabar, caldria destacar **el balanç provisional de l'experiència dels permisos i prestacions de paternitat, que des del 2007 s'estan equiparant progressivament als de maternitat** [capítol 7, redactat per Flaquer i Escobedo, a partir de l'actualització d'un article publicat prèviament el 2014]. Es tracta d'un experiment molt innovador a nivell internacional que està convertint Espanya en un líder a Europa en aquest camp. Per exemple, si fem servir com a indicador la relació entre els permisos de paternitat i els naixements de l'any, podem observar que si bé a Suècia agafen el permís de paternitat 1 de cada 4 pares (Fransson et al, 2016), a Espanya ja ho fan 7 de cada 10. Aquesta tendència ascendent fa que el nombre de pares que gaudeixen de permisos de paternitat acompanyats d'una prestació, des del 2018 hagin ja superat al de les mares que es troben en la mateixa situació, tenint en compte que els primers reuneixen més sovint els requisits de cotització que les segones, car tenen taxes d'ocupació superiors.

El gaudi de permisos de paternitat és important en la mesura que **passar temps amb els fills des del seu naixement resulta beneficiós tant per als pares com per als fills**. La participació dels pares en la cura infantil, així com en activitats com ara jocs o lectures, fomenta el desenvolupament evolutiu dels nens petits, la seva vinculació amb ells i contribueix a la millora de la seva salut, a la reducció dels seus problemes de comportament i a resultats escolars més positius. La qüestió és que a fi que aquestes previsions tinguin efecte, potser calgui fer companyes de sensibilització i de presa de consciència adreçades al conjunt de la població per tal de donar a conèixer aquests beneficis i explicar-ne el seu sentit. Despendre diners a dolls no sempre vol dir invertir-los bé. És important que hi hagi un debat públic per tal que els pares valorin degudament els avantatges dels permisos de paternitat i perquè siguin conscients de les seves virtuts. D'altra banda, cal afermar la lluita contra l'atur de llarga durada i la precarietat laboral per tal de garantir que els treballadors que esdevenen pares puguin exercir el seu dret al permís de paternitat sense cap mena de penalització. L'enfortiment de l'estabilitat laboral i de la qualitat de l'ocupació podria representar un pas endavant de primera magnitud de cara a l'extensió dels permisos a aquells sectors socials més fràgils i que més ho necessiten.

Bibliografia:

- Flaquer, L. (1999). *La estrella menguante del padre*. Barcelona: Ariel.
- Flaquer, L.; Cano, T.; Barbeta-Viñas, M. (eds.) (2020). *La paternidad en España. La implicación paterna en el cuidado de los hijos*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas.
- Fransson, E.; Sarkadi, A.; Hjerna, A.; Bergström, M. (2016). 'Why should they live more with one of us when they are children to us both? Parents' motives for practicing equal joint physical custody for children aged 0-4.' *Children and Youth Services Review* 66: 154-160.
- Kureishi, H. (1999). *Intimidat*. Barcelona: Anagrama.
- Lamb, M. E. ed. (2010). *The Role of the Father in Child Development*, Hoboken, N. J.: John Wiley & Sons.

També et pot interessar:

[noticiariambautor]93/49/[noticiariambautor]
[noticiariambautor]93/62/[noticiariambautor]